

G CONSELLERIA
O PRESIDÈNCIA
I INSTITUT
B BALEAR DONA
/

GOVERN DE LES ILLES BALEARS
Institut Balear de la Dona
Registre: Sortides

Data: 19 JUL. 2018

Núm: L51 5649/18

Exp.: IBD 136/2018 IG
Document: ofici
Emissor: IBD/MSM
Sol·licitant: Conselleria de Territori,
Energia i Mobilitat

Sr. Joan Groizard Payeras
Director General d'Energia i Canvi Climàtic
c/ Gremi de Corredors, 10, 1r
07009 Palma
Illes Balears

Assumpte: tramesa d'informe d'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de canvi climàtic i transició energètica

Us tramet, adjunt, l'informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de canvi climàtic i transició energètica, sol·licitat pel director general d'Energia i Canvi Climàtic, amb caràcter urgent, en data 10 de juliol de 2018 (registre d'entrada IBD núm. L51E695), d'acord a la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

Palma, 19 de juliol de 2018

La directora de l'Institut Balear de la Dona

Rosa Cursach Salas

Informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de llei de canvi climàtic i transició energètica

En data 10 de juliol de 2018 (RE a l'IBD núm. L51E695), el director general de Energia i Canvi Climàtic, va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de llei de canvi climàtic i transició energètica.

En virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

1. Revisió del llenguatge

Pel que fa a la utilització del llenguatge, d'acord amb les indicacions de les resolucions 14.1 de 1987 i 109 de 1989 de la UNESCO; la Recomanació núm. R(90) 4 de 1990 del Consell d'Europa; la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (article 14.11 sobre la implantació d'un llenguatge no sexista a l'àmbit administratiu com a criteri d'actuació general dels poders públics) i la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes (estableix com a principi general en l'article 3 lletra m) "L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge"), es recomana la utilització mitjançant un genèric que inclogui els dos sexes, la inclusió de la forma femenina o un altre recurs, per tot això es fan les següents recomanacions:

- En l'exposició de motius, en l'apartat III es recomana substituir "per a visitants i residents" per "les persones que hi resideixin o ens visitin".
- En l'article 2.c) es recomana substituir "usuaris" per "les persones usuàries".

- En l'article 5 es recomana substituir "consellers i directors generals" per "les persones titulars de els Conselleries i Direccions Generals".
- En els articles 5 i 7 es recomana substituir "el president" per "la presidenta o el president del Govern".
- En els articles 5, 6, 7, 8, 10, 36 i en la Disposició final quarta punt 3, es recomana substituir "el conseller competent" per "la persona titular de la Conselleria competent en".
- En l'exposició de motius, en l'apartat V, i en els articles 6.3, 7, 10 i a la disposició addicional tercera es recomana substituir "Comitè d'Experts" per "Comitè de Persones Expertes".
- En l'article 9 es recomana substituir "gestor energètic" per "gestor/a energètic/a", o per "gestor o gestora".
- En l'article 56 es recomana substituir "per als seus treballadors, clients i usuaris", per "per al seu personal, i la seva clientela i persones usuàries".
- En l'article 60.2, l'article 81.4 es recomana substituir "els interessats" per "les persones interessades".
- En l'article 76.2 es recomana substituir "o dels responsables de l'establiment o la instal·lació, o del seu representant, així com dels tècnics..." per "o de les persones responsables de l'establiment o la instal·lació, o de la seva representació, així com del personal tècnic...".
- En la disposició addicional cinquena punt 1.c) es recomana substituir "dels treballadors" per "de les persones treballadores".

Cal reflectir la presència de les dones en els texts que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric.

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes es la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules.

2.1. Consideracions jurídiques

Entre d'altres:

- a. Convenció sobre l'eliminació de totes las formes de discriminació contra la dona, aprovada por l'Assemblea General de Nacions Unides en desembre de 1979 i ratificada per Espanya.
- b. En els articles 2 i 3 del Tractat de la Comunitat Europea es formalitza el compromís d'integració en l'àmbit europeu de l'anomenada *transversalització de gènere*, en establir explícitament que "la Comunitat s'ha de fixar l'objectiu d'eliminar les desigualtats entre l'home i la dona i promoure'n la igualtat", entre les tasques i els objectius de la Comunitat.
- c. Els articles 21 i 23 de la Carta de Drets Fonamentals.
- d. La Comunicació de la Comissió Europea COM (96) 67 final, de 21 de febrer de 1996, disposa que s'ha d'integrar la igualtat d'oportunitats entre homes i dones en el conjunt de les polítiques i les accions comunitàries.
- e. L'article 14 de la Constitució espanyola assenyala el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe. A més, l'article 9.2 estableix l'obligació dels poders públics de "promoure les condicions per a que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en que s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social".
- f. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
- g. L'article 17.2 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears disposa:

"Les administracions públiques, segons la Carta de Drets Socials, vetllaran en tot cas perquè les dones i els homes puguin participar plenament en la vida laboral, social, familiar i política sense discriminació de cap tipus, i garantiran que ho facin en igualtat de condicions. A aquests efectes es garantirà la conciliació de la vida familiar i laboral."
- h. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.

- i. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

2.2. Anàlisi contextual

L'objecte d'aquesta Llei és l'ordenament de les accions encaminades a la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic a les Illes Balears, així com la transició a un model energètic sostenible, que vincula, en l'àmbit territorial de les Illes Balears, tots els poders públics i la ciutadania.

Les finalitats principals que persegueix són reducció de la dependència energètica exterior i l'avanç cap a la sobirania i màxima autosuficiència energètiques, la implantació progressiva de les energies renovables i la reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle, el foment de la democratització de l'energia, la gestió intel·ligent de la demanda d'energia, la planificació i la promoció de la resiliència i l'adaptació de la ciutadania, dels sectors productius i dels ecosistemes als efectes del canvi climàtic, i en definitiva l'avanç cap al nou model mediambiental i energètic amb efectes sobre tota la ciutadania de les Illes.

La disponibilitat de dades de qualitat sobre qualsevol problemàtica és cabdal per a la planificació i la presa de decisions polítiques. En l'actualitat existeix una mancança d'informació estadística amb perspectiva de gènere i segregada per sexe sobre l'accés i l'ús d'energies renovables, la mobilitat, urbanisme i habitatge les dificultats en l'accés a subministraments bàsics i sobre les seves conseqüències en la salut de les persones.

També cal posar en valor que la producció i l'anàlisi de dades pròpies amb informació qualitativa, es molt necessària atès que és la que habilita la possibilitat de plantejar respostes i solucions molt més afinades i concretes als problemes que s'analitzen.

En relació a la normativa que ens ocupa, i per delimitar en certa manera el seu context, cal exposar un seguit de dades estadístiques segregades per sexe, extretes nivell autonòmic de l'IBESTAT, i a nivell nacional de l'INE. Remarcant que les dades que s'han extret de l'INE provenen de l'enquesta de Llars i Medi Ambient de 2008, que es va fer a nivell nacional.

La facturació energètica a les Illes Balears, per Illes, i per sector d'activitat de l'any 2016, observem que el 94% de la facturació energètica correspon al sector de serveis i de usos domèstics, i tan sols el 6% restant a agricultura, energia, indústria i construcció.

Facturació energia elèctrica. 2016					
SECTOR	ILLES BALEARS	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Agricultura	87.658.341,90	62.129.851,70	8.254.380,80	14.905.520,20	2.368.589,20
Energia	4.866.758,50	3.871.282,70	392.184,90	519.836,90	83.454,00
Indústria	191.866.759,10	155.945.618,30	23.227.630,70	11.644.902,20	1.048.607,80
Construcció	21.542.022,50	16.664.943,30	1.217.331,30	3.413.093,80	246.654,20
Serveis	2.726.332.129,40	2.071.846.464,20	215.182.348,70	409.507.403,10	29.795.913,30
Usos domèstics	2.202.638.769,30	1.633.742.212,20	195.669.034,90	349.891.808,80	23.335.713,60

* Les dades de facturació elèctrica es refereixen a estimacions de consum real en kWh.

Ates que quasi la meitat del consum elèctric prové de les llars, és interessant veure quin percentatge de problemes sofreixen les llars de les Illes Balears l'any 2016, en la figura següent, crida l'atenció que un 20% tenen problemes derivats de la falta de llum natural, de la contaminació o d'altres problemes ambientals:

Llum natural insuficient	Sorolls produïts per veïns o del carrer	Contaminació i altres problemes ambientals	Delinqüència o vandalisme	Cap problema
7,1	28,1	13,3	14,2	59,2

Atès que de la Llei es pot despendre que s'hauran de realitzar despeses per part dels ciutadans i de les ciutadanes de les Illes Balears per actualitzar per exemple, el vehicle o en mesures d'estalvi o eficiència energètica, o amb la necessitat de disposar del certificat 'eficiència energètica, entre d'altres, cal recordar certes dades com la taxa de risc de pobresa o exclusió social (estratègia Europa 2020) per sexe, en la que veim que les dones tenen una taxa superior..

	2016
Home	19,9
Dona	22,5

Si observam les llars segons el sexe del sustentador principal per illa, veiem que són els homes en un 20% més els sustentadors principals:

	Total	Percentatge
ILLES BALEARS		
Homes	248543	59,52
Dones	169022	40,48
MALLORCA		
Homes	192009	58,63
Dones	135484	41,37
MENORCA		
Homes	25360	66,96
Dones	12515	33,04
EIVISSA		
Homes	28381	58,61
Dones	20041	41,39
FORMENTERA		
Homes	2793	74
Dones	981	26

Si ja anam a dades a nivell nacional, relacionades amb llars i medi ambient trobam:

Enquesta de Llars i Medi Ambient 2008. HABITATGES: Classificació per característiques de la persona de referència

Agua

Percentatge de vivendes els residents han adoptat mesures per reduir el consum d'aigua, per sexe, de la persona de referència i tipus de mesura adoptada (hàbits i dispositius)

	Amb almenys un hàbit	Reciclen l'aigua	Descongelen el menjar amb antelació	Umplen les piques per escurar	Esperen a omplir el rentavaixelles per posarlo
Homes	96,8	21,0	86,3	38,3	82,1
Dones	97,0	25,9	87,2	39,6	81,6
	Disminueixen el cabdal de les cisternes	Tenen una papelera al bany	Grifo monomando / termostàtic	Altres dispositius economitadors	Limitadors de descarrega per a la cisterna
Homes	31,5	53,8	67,1	17,9	35,3
Dones	29,7	56,2	63,3	15,5	32,0
Font:					
Instituto Nacional de Estadística					

Enquesta de Llars i Medi Ambient 2008. HABITATGES: Classificació per característiques de la persona de referència

Energia, calefacció i aire condicionat

Percentatge d'habitatges, per sexe, de la persona de referència i tipus d'energia utilitzada

	Varones	Mujeres
Amb alguna font d'energia	100,0	100,0
Energia elèctrica	100,0	100,0
Gas canalizat	39,3	42,3
Gasos líquuats del petroli / Bombona de gas	42,0	42,4
Fusta	7,1	6,1
Combustibles líquids	13,7	10,5
Una altra font d'energia o combustible: Total	8,3	7,8
Una altra font d'energia o combustible: D'ella energia solar	0,9	1,0
Font:		
Instituto Nacional de Estadística		

Enquesta de Llars i Medi Ambient 2008. HABITATGES: Classificació per característiques de la persona de referència

Energía, calefacción y aire acondicionado

Percentatge d'habitatges que han canviat o han decidit canviar el sistema de calefacció en els propers 12 mesos, per sexe, edat, nacionalitat de la persona de referència i raons per les que han triat el nou sistema

	Homes	Dones
Han cambiado de sistema de calefacción o han decidido cambiarlo	2,0	1,3
Coste de la instalación (*)	18,3	16,6
Ahorrar en la factura (*)	48,4	33,2
Usa menos energía / es más eficiente (*)	36,9	28,0
Comodidad (*)	48,0	48,4
Consideraciones ambientales (*)	21,0	15,6
Estética (*)	8,1	5,8
Subvenciones / Incentivos financieros (*)	4,7	8,2
Recomendado por un experto / amigo (*)	21,5	24,8

Notas:

1) (*) sobre el total de viviendas que han cambiado el sistema de calefacción

Enquesta de Llars i Medi Ambient 2008. HABITATGES: Classificació per característiques de la persona de referència

Aïllament tèrmic i llum de baix consum

Percentatge d'habitatges que disposen d'aïllament tèrmic o llum de baix consum, per sexe, edat, nacionalitat de la persona de referència i tipus d'aïllament o llum

	Homes	Dones
Con algún tipo de aislamiento térmico	96,1	96,3
Toldo	22,5	23,7
Persiana o contraventana	94,1	93,8
Cristales tintados o protectores solares	4,3	3,7
Doble cristal	41,0	36,5
Rotura de puente térmico	11,9	10,6
Con algún tipo de luz de bajo consumo	86,0	84,7
Luces o tubos fluorescentes	66,4	65,7
Otras bombillas de bajo consumo	68,4	64,9

Fuente:

Instituto Nacional de Estadística

Una dada relacionada amb mobilitat, que hem observat, atesa la prohibició futura de circular amb vehicles diesel és el percentatge de vehicles segons tipus de combustible i per sexe.

Percentatge de vehicles per a ús personal, per sexe, edat, nacionalitat i tipus de combustible utilitzat

	Homes	Dones
Gasolina	44,5	45,7
Gasolina 95 sense plom	37,7	39,2
Gasolina 98 sense plom	6,8	6,5
Gasoil	51,7	48,7
Gasoil automoci3n	46,6	43,2
Gasoil automoci3n mejorado	5,1	5,5
Biocarburantes (biodiesel)	1,4	1,4
Altres	0,6	0,6
No sap/No contesta	1,8	3,7

Font:

Instituto Nacional de Estadística

2.3. Anàlisi sobre la pertinència o no-pertinència

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març per la igualtat efectiva de dones i homes estableix al seu article 1 *"Las mujeres y los hombres son iguales en dignidad humana, e iguales en derechos y deberes. Esta Ley tiene por objeto hacer efectivo el derecho de igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres, en particular mediante la eliminaci3n de la discriminaci3n de la mujer, sea cual fuere su circunstancia o condici3n, en cualesquiera de los ámbitos de la vida y, singularmente, en las esferas política, civil, laboral, económica, social y cultural para, en el desarrollo de los artículos 9.2 y 14 de la Constitución, alcanzar una sociedad más democrática, más justa y más solidaria"*.

En el seu article 15 recull la transversalitat del principi d'igualtat entre homes i dones: *"Las Administraciones públicas lo integrarán, de forma activa, en la adopci3n y ejecuci3n de sus disposiciones normativas, en la definici3n y presupuestaci3n de políticas públicas en todos los ámbitos y en el desarrollo del conjunto de todas sus actividades"*.

Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, en l'article 5, en relació a la perspectiva de gènere i avaluació de l'impacte de gènere, estableix que la perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears, i que en el procediment d'elaboració de les lleis i de les disposicions de caràcter general dictades, en el marc de les seves competències, per les administracions públiques de les Illes Balears, s'hi ha d'incorporar un informe d'avaluació d'impacte de gènere.

En el títol II de la Llei informada es creen distints òrgans col·legiats, la Comissió Interdepartamental de Canvi Climàtic, el Consell Balear del Clima, el Comitè de persones expertes per a la Transició Energètica i el Canvi Climàtic, i l'Institut Balear de l'Energia i el seu Consell d'Administració. És molt necessari que dins tots aquests òrgans la veu de les dones estigui representada, atès que no es pot iniciar i dur a terme el projecte de transició energètica sense que les dones formin part activa, tant com persones expertes, investigadores, assessores, o representants de sectors interessats.

Així mateix, s'ha d'incorporar tot l'anterior a la Comissió d'Ecodisseny de les Illes Balears, com a grup de treball tècnic.

Pel que fa als òrgans col·legiats, les orientacions de la Unió Europea en el sentit de la participació equilibrada de dones i homes en la presa de decisions, d'acord amb la Resolució del Consell de 27 de març de 1995, sobre la participació equilibrada de dones i homes en la presa de decisions (95/C 168/02) estableixen que:

RESOLUCIÓN DEL CONSEJO de 27 de marzo de 1995, sobre la participación equilibrada de mujeres y hombres en la toma de decisiones (95/C 168/02)
[...]

1. AFIRMA:

a) que el objetivo de la participación equilibrada de hombres y mujeres en la toma de decisiones y del reparto de las responsabilidades entre hombres y mujeres en todas las esferas de la vida es una condición importante para la igualdad entre hombres y mujeres;

b) que es necesario hacer todo lo posible para efectuar los cambios de estructuras y actitudes indispensables para que exista una verdadera igualdad de acceso a los puestos decisorios entre hombres y mujeres en los ámbitos político, económico, social y cultural;

2. INVITA a los Estados miembros:

a) a fomentar la participación equilibrada de hombres y mujeres en la toma de decisiones como uno de los objetivos prioritarios en el marco de sus

prácticas de igualdad de oportunidades entre hombres y mujeres, y a incluir explícitamente este objetivo en el programa de los gobiernos;
b) a desarrollar una estrategia global e integrada encaminada a fomentar una participación equilibrada de hombres y mujeres en la toma de decisiones, que incluya un amplio abanico de las siguientes medidas y tenga en cuenta las opciones y los mejores métodos practicados en los distintos Estados miembros.
 [...]

La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, en el seu article 4 estableix en relació amb la representació equilibrada de dones i homes en els òrgans col·legiats, i de presa de decisions, el següent:

Representació equilibrada de dones i homes

1. El Govern de les Illes Balears ha de garantir la representació equilibrada de dones i homes en el nomenament de les persones titulars dels òrgans directius de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, en conjunt, la designació dels quals li correspongui.

(...)

3. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els ens que n'integren el sector públic instrumental han de designar les persones que els representin en òrgans col·legiats d'acord amb el principi de presència equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades. Aquest principi regeix també en els nomenaments que els correspongui efectuar en els consells d'administració o en altres òrgans col·legiats superiors de direcció dels ens en què participin.

(...)

6. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per representació equilibrada la presència de dones i homes de manera que cap sexe no superi el 60% del conjunt de persones a què es refereix ni sigui inferior al 40%.

En l'article 5 de la Llei, s'estableix la figura del Pla de Transició Energètica, en relació al seu contingut s'ha d'incorporar de forma transversal la perspectiva de gènere en tots els seus apartats i annexos. En la Llei 11/2016 d'igualtat de les Illes Balears s'estableix de forma explícita que aquesta perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques públiques:

Article 5

Perspectiva de gènere i avaluació de l'impacte de gènere

1. La perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears.

2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per perspectiva de gènere la presa en consideració de les diferències entre dones i homes en un àmbit o una activitat per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, tenint en compte la manera en què les diverses actuacions, situacions i necessitats afecten les dones.

Cal recordar el mateix per tota la planificació estratègica que es determina en la Llei, com són els Plans municipals per al clima i l'energia sostenible, el Pla Director Sectorial Energètic, la perspectiva de climàtica en els Pressuposts, en les avaluacions ambientals.

A diferents articles de la Llei, s'estableix la necessitat de recopilar indicadors, o estudis i estadístiques, al respecte recordar que l'estadística es configura com una eina imprescindible per emmarcar la representació de qualsevol situació, la que ens permet disposar d'una foto completa. A més, la millora contínua dels serveis, exigeix poder mesurar per comparar i extreure conclusions sobre les solucions a adoptar. Per tant, i tal com estableix l'article 7 de la Llei 11/2016, d'igualtat d'homes i dones han d'incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, i la recollida de dades, per tal de possibilitar un millor coneixement de la realitat existent:

"Amb l'objectiu de complir les disposicions d'aquesta llei i d'integrar de manera efectiva la perspectiva de gènere en l'activitat ordinària de les administracions públiques de les Illes Balears, en l'elaboració d'estudis i estadístiques s'han d'observar aquests principis:

- a) Aconseguir l'eficàcia en la incorporació de la perspectiva de gènere, per la qual cosa **s'ha d'incloure la variable "sexe" en totes les dades estadístiques**, enquestes i registres autonòmics, amb la finalitat de possibilitar un coneixement millor de les diferències en els valors, els rols, les situacions, les condicions, les aspiracions i les necessitats de dones i homes, i la influència d'aquests indicadors en la realitat que s'analitza.*
- b) Establir **nous indicadors** que possibilitin un coneixement més ampli de les diferències en els valors, els rols, les situacions, les condicions, les aspiracions i les necessitats de dones i homes, i la seva manifestació i interacció en la realitat que s'hagi d'analitzar, i incloure'ls en les operacions estadístiques.*
(...)
- e) **Tractar les dades disponibles de manera que es puguin conèixer les diferents situacions i necessitats de dones i homes** en els diversos àmbits d'actuació.*
(...)"

En la Disposició addicional primera, on obliga a aprovar els estatuts de l'Institut Balear de l'Energia, recordar que també es obligatori aprovar un Pla d'igualtat, d'acord al que s'estableix en l'article 44 de la Llei 11/2016:

Plans d'igualtat del personal al servei de les administracions públiques

- 1. Les administracions públiques de les Illes Balears, i també els organismes i les entitats que en depenen, han d'elaborar plans d'igualtat del personal al seu servei d'acord amb la normativa que els és aplicable.*
- 2. En aquests plans s'han d'establir els objectius que cal assolir en matèria d'igualtat de tracte i d'oportunitats en l'ocupació pública, i també les estratègies i les mesures que cal adoptar per fer-ho.*
- 3. Els plans d'igualtat tindran una vigència màxima de quatre anys, han de ser avaluats cada dos anys i, si escau, han d'establir mesures correctores.*

En conclusió, es considera que la introducció en la redacció de les propostes de millora o recomanacions següents, pot produir una disminució o eliminació de les desigualtats detectades al context social i així contribuir als objectius de les polítiques d'igualtat.

3. Propostes de millora i recomanacions

Sense perjudici d'altres mesures que es considerin oportunes, s'ha de:

- a) Incloure en la redacció l'obligació de fomentar una presència equilibrada d'homes i dones en quan a la composició de tots els òrgans col·legiats que apareixen.
- b) Incloure en la redacció de l'article 10 l'obligatorietat d'incloure la perspectiva de gènere dins el contingut del Pla de Transició Energètica.
- c) Incloure en la redacció de la Llei un nou article al final del Títol III, o on es consideri adequat, amb la redacció següent o similar: S'ha d'incorporar la perspectiva de gènere dins l'elaboració de tota la planificació de les mesures relatives al canvi climàtic, tant a nivell de participació (professional o com expertes, com a ciutadanes, o com gestores ambientals, o com a representants polítiques o de sectors claus), com a nivell tècnic i d'estudi on quedin reflectides en els Plans les diferents necessitats i usos de les dones.

- d) Incloure sistemàticament la variable de sexe en les estadístiques, les enquestes i la recollida de dades que duguin a terme, per aconseguir un millor examen de la situació actual.
- e) Incloure en l'article 10.5 en relació als indicadors, que sempre que sigui possible han d'anar segregats per sexe.
- f) Incloure en la redacció de la Disposició addicional primera l'obligatorietat d'aprovar un Pla d'Igualtat.
- g) Incloure en la redacció de la Disposició addicional quarta, on es regula la Comissió d'Ecodisseny, la necessitat de tenir una presència equilibrada d'homes i dones al grup de treball tècnic.
- h) Tenir en compte les recomanacions de l'apartat 1 d'aquest informe pel que fa al llenguatge emprat en la proposta normativa.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altra millor fonamentat.

Palma, 19 de juliol de 2018

La cap de Servei

Maria Antònia Salvà Mut